

БАРВІНОК

№ 8 Журнал ЦК ЛКСМУ та Республіканської Ради Всесоюзної піонерської організації імені В. І. Леніна для школярів молодших класів

СЕРПЕНЬ 1969

86 51

Ігор МУРАТОВ

Малюнки М. МАЛОВОЇ

ПРИКОРДОННЯ

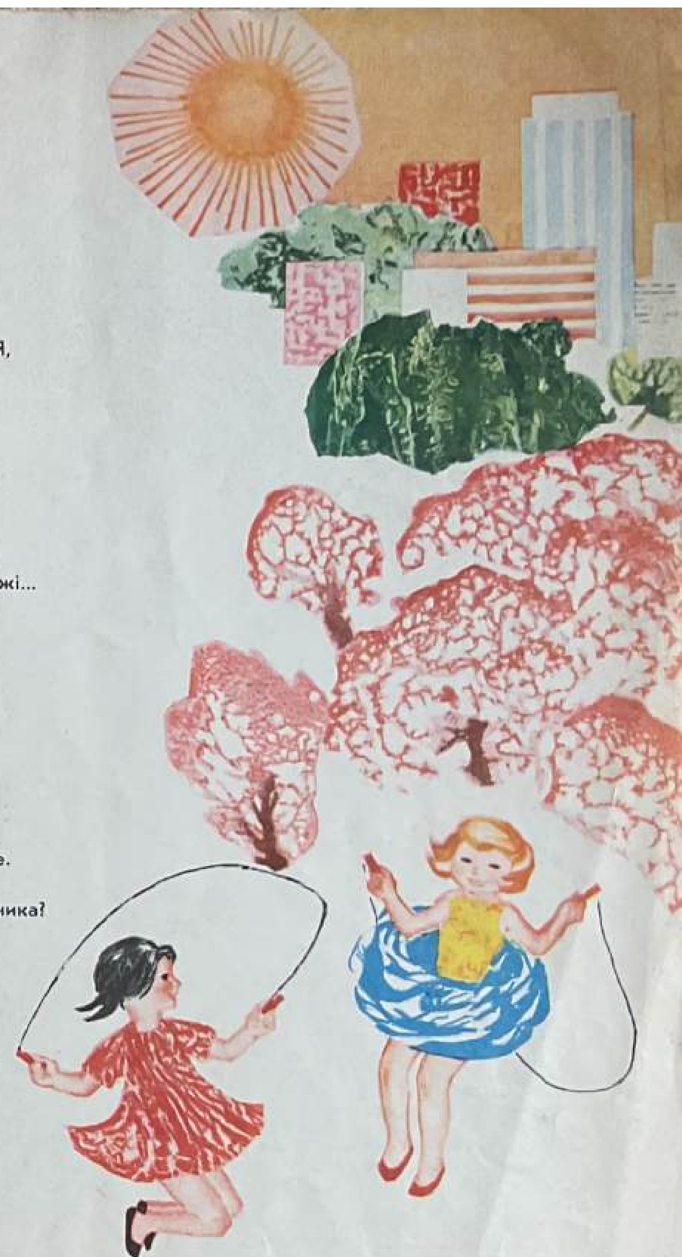
I

Прикордоння, прикордоння,
Таємничий грізний край,
Наче все, як на долоні,
Але спробуй, відгадай,
Де, у чім його прикмети?..
Звичні гори і поля,
А насправді — скрізь секрети,
Засекречена земля.

Не шелесне чуйний морок,
День здається звичним днем,
Але хай поткнеться ворог, —
Тиша вибухне вогнем:
— На чуже не роззявляйте,
Вороги, неситий рот,
А роззявили — тікайте,
Од воріт вам — поворот!
Цій надійній охороні
Недарма дали ім'я:
НЕПОРУШНЕ ПРИКОРДОННЯ,
НЕДОТОРКАНА ЗЕМЛЯ.

II

Що в прикордонника
перед очима?
Вдень і вночі —
небезпека незрима:
Ліс занімів... Очерет насторожі...
Чи не почуються
кроки ворожі?..
Що в прикордонника
над головою?
Небо, в якому
ні хвильки спокою.
Ловить напружено
вухо радарне
В небі
чуже
рокотання захмарне.
Що за плечима
в бійця-прикордонника?
В лузі присонячній
музика коника.
В білому цвіті
вишневий садок.
В школі — дзвінок,
на заводі — гудок.

ДІДУСІВ ДІДУСЬ

Музафар АЛІМБАЄВ

Малюнки Л. СЕМЕНОВОЇ

У мене два діди. Один — тато мого тата, другий — тато тата мого тата. Я сам полічив: старший дід старіший за мене на дев'яносто один рік. Йому дев'яносто дев'ять. Наші прізвища пішли від імені старшого діда — Даужанови. Цікаві й імена наші, всі схожі одне на одне: Даужан, Таужан, Альжан, Аржан. Таужан — ім'я молодшого діда, Альжан — тато, Аржан я.

Старший дід ще міцний. Він здебільшого ходить пішки. І не так поволі, як інші діди. І не так швидко, як я. Ходить поважно, не поспішаючи, постукуючи ціпком. Іноді бере і мене з собою. Розповідає всякі пригоди, казки.

Влітку старший дід повіз мене з собою в рідний аул. Біля самого аулу показався невеликий пагорок. Коли машина порівнялася з ним, дід попросив шофера:

— Зупини, синку!

Взяв мене за руку, піднявся на пагорок, озирнувся навкруги. Мовчки стояв кілька хвилин. Потім обернувся, витер сльози рукавом. Вперше я побачив, як плаче дід.

— Дідусю, не плач! — благав я.

Він тихо заговорив:

— Аржантайку, ось тут я бачив в останній раз свого батька. В 1916 році з наказу царя забирали казахських джигітів — від дев'ятнадцяти до тридцять одного року. Їх примушували рити окопи. Мені було тоді сорок шість років. Забрали й мене замість байського сина, зменшивши мій вік на цілих шістнадцять років. А я ж був за помічника слабому батькові. З важким серцем проводжали мене батько й мати. Вони стояли ось на цьому пагорку. Я оце й згадав про них, онучку...

Коли приїхали в колгосп, він докінчив:

— З фронту я втік у Петербург. Там приєднався до солдатів, які були за більшовиків.

«Ось чому,—подумав я,—старший дід так любив дивитися по телевізору кінофільми про Жовтневу революцію». Найдужче йому подобалася кінокартина «Ленін у Жовтні». Щоразу, протираючи очі, примовляючи: «Е...е...», підсувався ближче до телевізора. А якось він сказав:

— Он-он, це Смольний. Ось ворота! В жовтневі дні я стояв там вартовим. Пам'ятаю, одного разу швидко пройшов повз мене чоловік у кепці. Пізніше я узнав. Цим чоловіком був Ленін. Шкода, що не поговорив з ним.

Ось так мій старший дід бачив Леніна. Був солдатом Амангельди. Боровся з білими. І сам був ранений тричі. А от нізащо не подумаєш, що йому вже дев'яносто дев'ять років. І читає сам, без нічиєї допомоги.

Якось прийшов я додому і бачу: прадід розкрив на колінах книжку і читає. Я підійшов ближче, побачив на сторінці фотографію.

— Ленін!..

— Так, Ленін-ата! А рядом сидить письменник Максим Горький.

Я посміхнувся:

— Дідусю, ви говорите про Леніна — ата *. Як же так, адже ви з Леніним ровесники?

Прадід погладив мене по голові:

— Е, синку, як же інакше називати людину, яка зробила таке, чого не міг зробити батько. Як же мені не називати свого ровесника Леніна батьком, коли він дав мені бачити щастя онуків, радіти за них!

Ленін — і твій, і мій ата. Навіть Джамбул, набагато старший за мене, прославляючи його в своїх піснях, називав батьком. Ленін — ата всіх казахів. Батько всіх народів землі.

* Ата — шаноблива назва старшого, батька, діда.

Переклад з казахської.

Григорій КОВАЛЬ

Малюнки О. МІНДЛІНОЇ

ЯК КОМАР ЗБИРАВ НЕКТАР

Говорив Бджолі Комар,
Що і він збирав нектар,
Що за день з квітучих нив
Вулик меду наносив.

І повірила Бджола,
Задзвеніла, загула.
А Комарик полетів
В синій луг кусать корів.

Побував на сінокосі,
Косаря вкусив за носа.
Довго ще б Комар дударив,
Тільки кінь хвостом ударив.

Бджілка трудиться, літає,
Під листком Комар зітхає.
За нектаром не летить,
Перев'язаний лежить.

Ой Комар, ти, ой дудар,
Де твій вулик, де нектар?
Нащо марно говорив,
Нащо Бджілку обдурив?..

ШПАКІВНЯ

Забажалось
Якось Півню
Змайструвать собі
шпаківню.
Сам себе він бадьорить:
«Буду я
В шпаківні жить!»

Взяв він дошки
І гвіздочки,
Вдарив, стукнув
молоточком:
«Ну й шпаківня,
Глянуть любо!» —
Й почепив її на дуба.

Та, на жаль,
У ту шпаківню
Голови не всунуть Півню.
Він кричить:
«Ку-ку-рі-ку!
Я зроблю ще не таку!»

«Ну і Півень!
Ну й мастак! —
Сівши поруч, каже Шпак.—
Доки зробить він нову,
Я в цій хатці
Поживу!»

Анатолій ГРИГОРУК

Малюнки В. ЄВДОКИМЕНКА

БРАТИ

Устимко з Петьком — брати. Устимкові вже дванадцятий. Та, хоч і старший він роками за Петька, однаково той верховодить. Устимко на вдачу тихий, боязкий. З нього, як казала їхня покійна мати, хоч вареники ліпи. А в Петькові такий сидів шаливір, що й за себе, й за брата — кругом упорається. Так і пантрує хитрими очима з-під крутого лоба, куди б його встряти.

Живуть хлопці посеред поля, в невеличкому цегляному дімочку над самою залізницею. А кругом і близько ніякої оселі. На схід сонця — Київ, на захід — Козятин. До школи в село зо три кілометри буде. А так, можна сказати, зовсім од білого світу одрізані. Навіть у кіно не часто виберешся. Поки дочвалаєш додому, то й півні заспівають. Мусять хлопці весь час нидіти вдома. То батькові на колії се, те допоможуть. То кози поженуть. То вкупі з мачухою на городі порпаються. А то посідають десь над ярком, обхоплять коліна руками і мрійно дивляться на ешелони, що летять і летять не знати куди.

Якось сиділи брати на моріжку. Розморені сонцем, знічев'я роззиралися довкола. Далі Петько неквапки обернувся до брата:

— Вже он і до школи скоро... А канікулів мовби й не було. Слухай, Устимку! Давай махнемо в Київ. До Брівок — пішки. А там украдемось у вагон та й — бувайте здорові.

Устимко розгублено кліпнув очима.

— Таке й скажеш!..

— А що? На метро покатаємось. У зоопарк махнемо. В Палац піонерів. На могилу Невідомого солдата, де вічний вогонь... Та там стільки різного дива — за місяць усього не обходиш!

— А батько ж пустить?

— Пхи! Хіба ми як?.. Нишком! Портфель сала наберемо, яблук. В мене є аж два карбованці й сімдесят копійок! Знаєш, скільки газованої води й морозива за них буде!..

Устимко зосереджено сопів носом. Петько ніби й добре надумав. А коли подумаєш, то як же ж його так, щоб самим? За це по голові не погладять. Он торік вони з ремонтною бригадою, що на їхньому перегоні лінію лагодила, тільки на півдня до Козятина змотались, та й то що було! А тут аж у самісінький Київ!

— Коли ж...—непевно проказав Устимко, — міліція стане шукати?..

— Тю-тю-у! Поки нас знайдуть, ми вже й самі приїдемо. Чи, може, боїшся, що

батько духопеликів дасть? Та він так зрадіє, як ми назад вернемось, що не до бійки буде!..

— Однаково страшно.

— Ну як хоч! — із серцем сказав Петько. — Коли ти така макуха, сам собі поїду. Тільки за мене ані пари з вуст! Чув?..

Другого дня Петько збудив Устимка вдосвіта. Позлазивши з горища, — там вони спали ціле літо, — хлопці швидко поснідали.

— Ну, я пішов, — тихцем промовив Петько. Він майнув до хлівчика. З-за купи потрухлих шпал витяг схованого туди ще з вечора портфеля з харчем. Тицьнув на прощання братові руку:

— Бувай!.. Та гляди, не виплещи!

Злодійкувато озираючись, Петько дійшов до посадки, перескочив забур'янений рівчак. Пірнув у жита. Якусь часину ще було видно його круглу, наче кавун, голову. А тоді далина ковтнула Петька, і безмежний лан сповнився німою гнітючою пусткою.

І от Устимка огорнула така тривога, що аж губи йому взялися смагою. «Ой же ж і дурне, ой же ж і нікчемне намислив Петько! Ще влетить десь під поїзд. Або з міськими хлопцями бійку заварить...»

Страх за брата погнав Устимка вперед, тільки курява за ним встала. Із хлібів синіми очима проводжав його блават. Напиналася сорочка за спиною. А він, боячись, що не дожене брата, без духу біг житами.

Аж ось попереду замаячіла Петькова постать.

— Стій-но! Стій! — на весь голос покликав Устимко.

Петько озирнувся. Просто в порохняву опустив портфеля і, думаючи, що Устимко зваживсь-таки пристати до нього у спілку, замахав рукою.

— Молодець! — похвалив баском. — Головне наважитись. Зі мною не пропадеш.

Повагом зійшов на берег витязь,
З ним — хлоп'я, стріла на тятиві.
— Гей, кияни! Де ви, озовітесь,
Коли є на березі живі!

На горі щити сяйнули мідні,
Круглі і сліпучі, мов сонця.
— Чом кричиш? — униз спустились гридні,[1]
Міряючи поглядом купця.

— Маю слово, ратники шановні! —
Гість примружив очі крижані. —
— В мене ось ладдí, товару повні.
Треба Діра бачити мені!

Старший гридень мовив дужим басом:
— Що ж, ходім до княжого двора!
Засміявся витязь: — А тим часом
Навіть слід прочахне від добра!..

Передай князям, Аскольду й Діру:
Прошу їх спуститися з гори.
Маю до князів розмову щиру
І вручити хочу їм дари!

На тополі ворон думав думу.
Натягнув хлопчина тятиву —
І стріла без посвисту і шуму
Долу жертву кинула нову.

Гість кивнув малому: — Молодчина!
Будеш добрим воїном колись!
Лиш стенули ратники плечима
І в князівський терем подались.

4.

Дір узяв у руки патерицю
І сказав Аскольдові: — Ходім!
Може, капне дещиця в скарбницю,
Треба запросити гостя в дім.

І пішли. А з ними почет воїв,
Невеликий, чоловік на шість, —
Це ж не князь візитом удостоїв,
А звичайний захожалий гість.

З княжого палацу тільки зрідка
Нині вибирався сивий Дір.
Тим-то кожна гілочка і квітка,
Наче диво, милували зір.

І в Аскольда серце одтепліло,
Радувало щедрістю зело.
Та в очах глибока туга тліла,
Зморшками лягала на чоло.

Ишли вони, привітні і величні,
Повагом спускались до ріки.
По дорозі нечисленні стрічні
Кланялись, знімаючи шапки.

Чайка над Славутою кигиче,
Сонце злото стеле по воді.
До Дніпра зібрались, мов на віче,
Явори і клени молоді.

Витязь, а не гість стоїть на кручі.
Не дарами Діра він зустрів.
Очі, невблаганні і колючі,
Холодно поблискують з-під брів.

Обіч набурмосений хлопчина
Тятиву торкає, мов струну.
І воно погрожує очима,
Німо оголошує війну.

Не схилився витязь у поклоні,
А зухвало до князів прорік:
— Я Олег. Права у нас законні!
В Києвграді княжить нам вовік!

Рюрік нас послав із Новограда
Об'єднати землі й племена.
Ви нездатні княжить. Наша влада
Буде тут надійна і міцна!..

О Перуне, о небесні громи! —
Спалахнули київські князі.
А тим часом блиснули шоломи,
Ворухнулись воï в шелюзі.

За мечі взялись Аскольд і гридні,
Дір Олегу плюнув у лице.
Але що могли подіять, бідні? —
Узяли їх ратники в кільце.

Княжі оборонці під списами
Полягли одразу до ноги.
— Краще смерть, клянуся небесами! —
І Аскольд ударив щосnаги.

Мов горшки, кололися шоломи,
Впало вояків не два, не три.
Гнулися списи, як та солома,
І щити котилися з гори.

Закричав Олег: — Аскольде, годі!..
Лиш послухай, що тобі повім:
Покорися, житимем у згоді,
Будеш ти боярином моїм!

Ні, Аскольд не скориться без бою,
Поки серце б'ється гаряче!
Брата закриваючи собою,
Ратників Олегових січе.

Та нараз, метка, мов блискавиця,
У повітрі свиснула стріла.
Випав меч в Аскольда із правиці,
Нагла смерть торкнулася чола.

Дір здійняв над головою руки:
— О безумцю, проклят ти єси!
З лютого відчаю і розпуки
Сам пішов на ратницькі списи.

Сумовито віття ворушилось,
Кулики кричали на косі...
А Олег промовив: — Совершилось!
Град сей буде стольним на Русі!..

[1] Гридень — воїн, дружинник.

Письменникові Юхиму Петровичу Чеповецькому, активному авторові й членові редколегії «Барвінка», в цьому місяці минає п'ятдесят років.

Юхим Петрович написав чимало дотепних, багатих на дивовижні пригоди, повістей, казок, оповідань, віршів, п'єс. Не менше має він нових задумів, пише нові книжки, які ви згодом охоче прочитаєте.

Побажаймо ж Юхимові Петровичу в його п'ятдесятиріччя богатирського здоров'я й великих творчих досягнень.

БАЛАЖАН

Юхим ЧЕПОВЕЦЬКИЙ

Малюнки А. ЖУКОВСЬКОГО

Біля однієї африканської річки, навколо якої виблискували чудові калюжі, жив бегемотик, на ім'я Отик. Він був ще маленький, рожевенький, але вже вгодований, товстенький. Бегемотик дуже сумував через те, що в нього такий пухкий животик, і завжди бавився сам-один, щоб ніхто його не бачив. Коли бавився, — він мріяв. І якось одного разу домріявся до того, що побачив себе сильним, спритним, і наче в нього нема ніякого животика. Наче походжає він пляжем, а всі знайомі дивляться на нього й кажуть: «Ах, який сильний наш бегемотик! Ах, який спритний наш Отик!»..

Він забув про все на світі й вийшов на берег, де бавилися страшенно невиховані мавпи. Вони бризкалися водою, жбурляли камінці й показували усім язики. Ледве побачили вони товстого бегемотика — відразу почали дражнити. А найбільш дражнилася мавпа, яку звали Тишка. То була знаменита кривляка й ім'я своє дістала за те, що всім казала «ти», навіть дорослим павіанам та горилам.. Отож ця сама Тишка надула, як барабан, щоки, пішла перевальцем та й почала вигукувати:

Ох, ти ж, Отик-бегемотик!
Покажи товстий животик!

І всі мавпи хором виспівували слідом за нею.

Та це ще нічого — таку дражнилку можна б і стерпіти. Але вредна Тишка вигадала щось зовсім образливе:

Чики-брики-чечурики,
Чики-брики-балажан!

Ну, скажіть, чули ви щось подібне!! Балажан!.. Жахливе слово! Ані тобі баклажан, ані тобі барабан — казна-що! Дуже образливо, коли тебе дражнять таким незрозумілим і незграбним словом. Бідолашний бегемотик мало не заплакав од цієї образи. Він, звісно, погнався б за цією кривлякою-задиракою й одважив би їй кілька добрячих стусанів. Та що вдієш, коли животик не дає бігти — перешкоджає...

Усе це, сидячи в річці, бачив і чув крокодил, на ім'я Дил. Він був славнозвісним спортсменом і посідав найперше місце в перегонах човнів з двома веслярами. Чемпіоном він став через те, що сам собі був і човном і двома веслярами, і навіть стерничим власного хвоста. Він сказав бегемотику:

— Дурниці! Все ще можна владнати: треба тільки швидше взятися до фізкультурних вправ! Я тобі допоможу...

І бегемотик на ім'я Отик узявся до спорту. Він став плавати, пірнати, їздити велосипедом, ходити на ходулях, робити зарядку й чистити зуби. За місяць бегемотика не можна було впізнати: в нього скрізь з'явилися м'язи. Він став стрункий, худорлявий і вже міг наздогнати яку хоч мавпу на землі й на дереві. Так, я забув сказати, що по деревах він теж навчився лазити, тільки ще не міг стрибати з гілки на гілку.

Тепер, коли бегемотик десь на березі робив фізкультурні вправи, мавпи дивилися на нього, витріщивши очі, але близько підходити боялися. Найбільш вони заздрили, коли бегемотик Отик із своїми новими друзями бавилися в хованки. Це була дуже весела компанія з трьох гравців: бегемотик Отик, крокодил Дил та їхня подружка жабка-скрекотушка, що мала чудне іноземне прізвище Кумко де Стрибо. До того ж, у цієї скрекотушки був чудовий голос, і вона дуже гарно співала всякі джазові пісеньки.

Отож, коли крокодилу Дилу припадала черга шукати, він ніколи не міг знайти скрекотушки й спересердя навіть плакав своїми славнозвісними крокодилячими сльозами. А скрекотушка завжди ховалася в роті в бегемотика. Там їй було просторо й зручно, тому що, крім неї, там могли вміститися шістнадцять отаких самих жабок-скрекотушок та ще й чотири черепахи.

Це було так весело й кумедно, що всі мавпи й їхня заводіяка Тишка собі лікті кусали. «Подумаєш, балажан! — бурчали вони. Ми зараз ще кращу гру вигадаємо...»

І почали гратися в «піскові баби». Наліпили тисячу баб, та й забули, що з ними робити далі: почали жбурляти їх одну в одну. Одна піскова баба влучила Тищці просто в око.

— Ой! Ой! Ой! — зарепетувала вона. — Ой, як боляче! Я нічого не бачу!

І вона справді стала погано бачити. Так погано бачила, що навіть люта змія, на прізвисько Кобра, пошкодувала її й подарувала чудові окуляри в роговій оправі. Окуляри були такі добрі, що Тишка відразу стала бачити, як раніш. Та ледве друзі вздріли її з окулярами на носі — відразу стали дражнитися:

Тишка кособока
Ще й чотирнока!

Вони стрибали, показували їй язики, кривлялися. Тишка мало не заплакала. Вона ніколи не думала, що буває так боляче, коли тебе дражнять...

І раптом щось лунко затупотіло. Це, почувши галас, прибіг бегемотик Отик. Мавпи кинулися врозтіч. Вони позалазили на дерева й зашепотілися: «Ох, і дасть він їй зараз! Ох, і згада він їй отого «балажана»!

А Тишка стояла на місці. Вона утекти не встигла. Похилила голову і чекає, що зараз їй дадуть по заслузі.

Але сталася несподіванка. Бегемотик зупинився перед тремтячою Тишкою, чемно вклонився і, звертаючись на «ви», сказав:

— Шановна Вишко, чи не згодитеся ви піти зі мною на концерт! Він відбудеться сьогодні ввечері на березі нашої річки. Одна вславлена співачка, на прізвисько Кумко де Стрибо буде виконувати веселі пісеньки. Прошу вас завітати на цей концерт. — А потім голосно, щоб усі чули, додав: — Які у вас чудові окуляри! Вони вам дуже до лиця!

Мавпи мало не попадали з гілок.

А Тишка страшенно зніяковіла і, заникуючись, пробурмотіла:

— Дя... дякую... Ви... ви... хороший хлопець...

Од таких приємних слів бегемотик порожевів по самі вушка.

А ввечері відбувся концерт. Сам директор жаб'ячої філармонії, рожевий птах Фламінго, стояв лівою ногою по коліно в воді, а правою запрошував гостей. У всіх був такий чудовий настрій, що навіть невихованим мавпам дозволили здалеку послухати концерт. Ну, а почесних гостей: крокодила Дила, бегемотика Отика й мавпу Тишку посадили просто в директорську калюжу.

І яку б ви думали пісеньку першою виконала співачка. Нізащо не здогадаєтесь! А я вам скажу. Славнозвісна співачка Кумко де Стрибо під акомпанемент жаб'ячого ква-квартету виконала пісеньку під назвою «Балажан». Це була дуже весела пісенька з чужоземним приспівом: «Манжан, балажан, помідоро-баклажан!» І всі потім танцювали. Крокодил Дил так реготав, що мало не захлинувся.

От і вся історія. А втім, не вся. Кажуть Тишка стала дуже чемна та вихована і навіть змінила своє ім'я. Про це, як годиться, надрукували в газеті: «Мавпа Тишка міняє своє ім'я на Вишка і прохає надалі називати її саме так».

Тепер вона — Вишка, хоч між нами кажучи, — дуже мала на зріст.

Оце тепер уже зовсім усе. Балажан!

Переклала з російської М. ПРИГАРА.

ВІРА КАРАСЬОВА

Малюнок В. МАЛИНКИ

Морозиво

Я дуже люблю морозиво. Я його так люблю, що тільки побачу, то зразу відчуваю в роті прохолоду. Але я його дуже рідко купую. І знаєте чому? Тому, що я боюся морозивниць... Тих, які його продають. Надто вони бувають сердитими і дуже часто гримають на нас, хлопчиків. І на мене теж гримали. Якось я купив пломбір, стою, розгортаю його, а продавщиця як гримне: «Ти чого тут товчешся? Купив і йди додому!» А я зовсім не товчуся, я стою на одному місці. Кривдно! А другому хлопцю вона сказала: «Не лізь наперед! Однаково без черги не дам». А він весь час стояв у черзі, тільки трохи відступив убік.

Мама каже, що я надто сором'язливий і уразливий. А Мишко вважає, що я просто боягуз і що таким хлопцем бути негоже.

І от одного разу мама дає нам з Мишком сумку і карбованця й каже:

— Підіть до магазину і купіть на шістдесят копійок огірків, а сорок копійок залишиться вам на морозиво.

Ми погодилися. Мишко каже:

— Ти не бійся сьогодні купувати морозиво, ти ж зі мною, а на мене морозивниці ніколи не кричать.

І я прикинувся, що зовсім не боюся. Ані крихітки.

Було жарко, і мама сказала, щоб ми щось наділи на голови. Я надів тюбетейку, а Мишко дуже гарну пілотку, яку сам зробив з газети. Він їх сам робить і завжди надіває, коли пече сонце. Ми вийшли на вулицю, і Мишко сказав:

— Огірки від нас нікуди не втечуть. Купимо спочатку морозиво, з'їмо його, а тоді підемо до магазину.

І ми стали у чергу до продавщиці. А черга була таки величенька, бо нестерпно палило сонце, усім було жарко і хотілося освіжитися. І ось ми чуємо, як продавщиця каже якійсь купувальниці:

— Ох! Сама торгую морозивом, сама ж від спеки гину, — і синьою хустинкою витирає червоне, спітніле обличчя.

Жінка їй відповідає:

— Так чом же ви стоїте на такому пеклі! Перейдіть на другий бік, там є тінь.

Морозивниця їй каже:

— Дякую за добру пораду, але як же я перейду через дорогу з трьома ящиками та ще з ослінчиком!

Друга жінка каже:

— Я б допомогла вам, але в мене у кошику свіжа риба. Поки я буду водити вас через дорогу, вона може зіпсуватися.

А інші покупці стоять, чекають своєї черги і мовчать, наче їм байдуже, що морозивниця гине від спеки.

І тут мій друг Мишко виходить з черги і каже продавщиці:

— Не треба вам гинути на сонці. Ми з моїм товаришем вам допоможемо. Він візьме один ящик, я другий, а ви — третій і ослінчик. Пішли?

— Зачекай, — відповідає морозивниця, — треба спочатку відпустити тих, хто вже стоїть у черзі, а потім можна перейти.

І вона відпустила тих, хто вже стояв, а новим сказала, щоб не займали тут черги, бо вона продаватиме морозиво на другому боці.

І ми пішли на той бік, де тінь. Там морозивниця чудово влаштувалася, і знову до неї стала черга. Але вона спочатку вибрала нам дві пачки пломбіру. Мені здається, що то були дуже гарні пачки, вони були холодні, як лід, і тверді, як залізо. Ми заплатили гроші, сіли неподалік і стали їсти. Було дуже смачно!

А до продавщиці все підходили люди. І вона жодної хвилини не відпочивала, навіть жодної секунди, весь час одержувала гроші і виймала з ящика пломбір і ягідне.

Коли ми збиралися вже йти, Мишко подарував їй свою пілотку. Він сказав:

— Якщо сюди поверне сонце, вона вам знадобиться.

— Спасибі, — відповіла морозивниця. — Я краще одразу її надіну, щоб часом вітер десь не заніс.

Вона наділа Мишкову пілотку і стала в ній продавати морозиво.

А ми з Мишком доїли пломбір, сказали їй до побачення і пішли в магазин купувати огірки.

Переклад з російської.

СІМ'Я УЛЬЯНОВИХ

СЕСТРА ЛЕНІНА — ГАННА

Ганна на шість років старша од Володимира. З дитинства мріяла вона стати вчителькою і тому була першою помічницею матері у вихованні молодших, готувала їх до вступу в гімназію.

Наполеглива і цілеспрямована, Ганна з великою срібною медаллю закінчила Сімбірську жіночу гімназію, два роки працювала вчителькою в одній із шкіл міста.

Книги, книги... Пристрасть Ганни, як усіх Ульянових. Белінський, Герцен, Пушкін, Тургенєв, Толстой. Дівчина вільно володіє німецькою, французькою і англійською мовами, перекладає Генріха Гейне. Пише вірші. Часто буває замислена, замріяна.

Іноді під час сніданку Володя, який ніколи не скаржився на відсутність апетиту, жартує:

— Ганю, ти так їси, ніби везеш угору віз сіна! Отож будеш хворою, слабосилою.

Володя помилився. Ганна не була слабосилою. Вона стала йому вірним помічником у боротьбі за народну справу, писала прокламації, таємно перевозила більшовицькі газети, вела партійну роботу в Томську, Самарі, Києві. Ні арешти, ні заслання не зломили її.

Після перемоги Жовтневої революції Ганна Іллівна Ульянова-Єлізарова довгий час завідувала відділом охорони дитинства в Народному Комісаріаті освіти.

В будь-якій бібліотеці ви можете знайти книжки: «Спогади про Ілліча», «Олександр Ульянов і справа 1 березня 1887 року», «Дитячі і шкільні роки Ілліча», «В. І. Ульянов (Н. Ленін). Короткий нарис життя і діяльності». Прочитайте ці книжки. Їх написала сестра Володимира Ілліча Ганна Іллівна Ульянова-Єлізарова.

БРАТ ЛЕНІНА — ОЛЕКСАНДР

Володя був ще зовсім маленьким. Часом подадуть на стіл кашу. Мати навмисне запитає: «Володю, як їстимеш кашу: з молоком чи маслом?» Він подивиться ясними очима на старшого брата і, не замислюючись, одразу відповість: «Як Саша».

Володя завжди робив усе так, «як Саша»: співав, як Саша, грав, як Саша, вчився, як Саша. Олександр закінчив гімназію з золотою медаллю. Через чотири роки з золотою медаллю скінчив гімназію і Володимир.

Старший брат був дуже витриманий, урівноважений, м'який.

Суботніми вечорами в домі Ульянових шумно і весело. В цей день діти випускають тижневик «Суботник». Головний редактор журналу — Саша. Кольоровими олівцями він малює обкладинки, великими фігурними літерами пише назву.

У журналі працювали всі діти. Щосуботи вони віддавали своєму редакторові оповідання, загадки, ребуси. Без жодних змін Саша вміщав їх у журналі. Володя тоді вчився в першому класі, але відставати від старших не хотів. Він також писав оповідання про гімназію і своїх товаришів. І навіть вигадав собі псевдонім «Кубишкін». Коли усі збиралися в їдальні, журнал урочисто читали від початку до кінця. Дружний сміх викликали карикатури, що їх малював Саша на своїх братів та сестер.

І от Олександр — студент Петербурзького університету. Батьки не знали, що, крім навчання, він брав активну участь у гуртках революційної молоді і вів політичну пропаганду серед робітників.

1 березня 1887 року Олександра Ульянова заарештували. Його звинуватили у підготовці замаху на царя Олександра III. Під час слідства Олександр Ілліч не дав жандармам жодних показань про своїх товаришів і взяв усю вину на себе. На суді відмовився від захисту, виголосив проти царя пристрасну промову.

8 березня 1887 року Олександра Ульянова стратили.

Володимир Ілліч дуже любив брата, схилявся перед його героїзмом, але рішуче відкинув його шлях боротьби з царським самодержавством.

«...Десять років минуло відтоді, — згадувала сестра В. І. Леніна Марія Іллівна, — але й тепер я добре бачу вираз обличчя Володимира Ілліча в ту хвилину і чую його голос: «Ні, ми підемо не таким шляхом. Не таким шляхом треба йти!»

Увесь світ знає, яким шляхом ішов В. І. Ленін і його партія до перемоги Жовтневої революції.

Лев ЗАХАР'ЇН

КЛУБ ЖОВТЕНЯТ

МИ ВИКОНУЄМО ЗАВДАННЯ

«Узнайте, які нові споруди побудовані у вашому районі за останній час. Яким підприємствам, колгоспам, радгоспам присвоєно ім'я В. І. Леніна. Проведіть збір на тему: «Заповіти Ілліча в житті нашого села, міста, району». Запросіть на збір орденоносців, передовиків праці».

Таким було третє завдання «Клубу» усім жовтенятам і вожатим жовтенят, які беруть участь у нашому конкурсі на кращу підготовку до 100-річчя з дня народження Володимира Ілліча Леніна. На це завдання, як і на інші, ми одержали багато листів-відповідей. Скажемо про деякі з них.

Прекрасно виконали завдання жовтенята селища Свеса Ямпільського району Сумської області. Вони надіслали до редакції три великі фотоальбоми. Гортаємо останній, і нам здається, що ми побували в них у гостях, все побачили на власні очі. Молодці! В одному з номерів журналу ми й читачам покажемо їхню працю.

Порадували нас жовтенята і вожата Оксана Шпиток з гірського села Великий Бичків ордена Леніна Закарпатської області. Оксана провела зі своїми молодшими друзями екскурсію по рідному селу. І хоч спочатку здавалося, що все їм відомо і нічого нового вони не взнають, а вийшло інакше. Жовтенята довідалися, що кожний другий будинок у селі — новий. І кожен з них посвоєму гарно оздоблений. А потім відвідали новий клуб, узнали, хто його будував. Побували на новому стадіоні, у плавальному басейні.

«Ми, внучата Ілліча із Закарпаття, — пише Оксана, — живемо в чудовому куточку Верховини. Вчимося в новій школі. У великому світлому корпусі — Ленінський зал з великим портретом вождя. До портрета жовтенята щодня кладуть

свіжі квіти. Нещодавно в цьому залі відбулася цікава зустріч жовтенят із знатною людиною — бригадиром [illegible]екопів товаришем Лопатюком, Героєм Соці[illegible]чної Праці».

Хоч усі [illegible] одержали однакове завдання, [illegible]конують його по-різному. [illegible]-го класу Комарівської школи В[illegible]сті запросили на збір своїх бабус[illegible]ени Колосюк розповіла: «Ленін [illegible] час, коли в нашій країні буде 10[illegible] тисяч тракт[illegible]ів. Тепер лише один Харківський завод випустив понад мільйон тракторів. А в нашому колгоспі майже всі роботи виконують трактори. А пригадую, коли в 1926 році в наше село прибув перший трактор, всі бігли дивитися на нього як на велике чудо».

Бабуся Василя Бишка згадує:

«Колись у нашій хаті блимав каганець. А тепер здійснилася мрія Ілліча: наше село залите яскравим світлом».

Приємно зауважити, що нашим конкурсом зацікавилися жовтенята братньої Білорусії. Школярі 5-ї школи міста Барановичі надіслали цікавий матеріал:

«Про наше місто ми можемо багато розповісти, бо всі ми тут народилися і добре його знаємо. Нещодавно ми провели автобусну екскурсію і познайомилися з його новобудовами. Але передусім треба знати історію нашого міста. Наше місто до 1939 року було під панською Польщею. Тоді місто не мало жодної дитячої лікарні, дитячого лікаря. Хворих, які мали гроші, возили до лікаря у Варшаву або Вільно. А тепер у нашому місті 227 лікарів, кілька лікарень і поліклінік».

А ще білоруси надіслали нам багато фотографій свого міста.

Спасибі вам, дорогі друзі!

Конкурс жовтенятських зірочок триває. Чекаємо нових повідомлень.

ЗАВДАННЯ СЬОМЕ

1. Допоможіть вашим молодшим друзям краще підготуватися до свого першого в житті шкільного дня: розкажіть їм про школу, допоможіть виростити квіти, укласти портфель, розучіть з ними вірші, пісні, підготуйте цікаві ігри, щоб погратися з першокласниками в перші дні їх навчання.

Про все це розкажіть нам докладно.

2. Напишіть, який літній день сподобався вам найбільше і чому.

ЗАЯЧА ХАТКА

(Гра)

Піонерка Наталка з десятої квартири часто грається з нами в різні ігри.

Якось покликала вона нас до себе і сказала:

— Сьогодні ми з вами пограємо в цікаву гру. Називається вона «Заяча хатка».

Наталка наказала нам стати в маленькі кола. В кожному — четверо тримаються за руки, а п'ятий стає всередину. Це — заяча хатка. В ній живе зайчик. Вийшло у нас чотири хатки. А от Світланці і Валерику місця немає.

— То це й добре,— сказала Наталка. — Ти, Валерик, будеш мисливцем, а Світлана — зайцем. Вона тікає, а ти її наздоганяєш. Світлана мусить ускочити в середину кола, тобто в заячу хатку. А той, хто був у ній, повинен зразу ж вибігти. Тепер він стане зайцем, і ти будеш його наздоганяти.

— А якщо я спіймаю його раніше, ніж він забіжить у хатку? — запитує Валерик.

— Тоді ти станеш зайцем, а він — мисливцем.

Світлана помчала до однієї хатки, але «стіни» її присіли і не пустили дівчинку.

Валерик, звичайно, скористувався цим і зловив Світлану.

— Попався, зайчик!

— Так не годиться! — вигукнула Наталка. — Ех, ви, хатки, де ж ваша гостинність? Хатка повинна вільно пропускати зайчика.

Валерик відпустив Світлану, а після Наталчиного сигналу знову почав ловити.

Світлана встигла проскочити в коло, а звідти вискочив Вова і давай тікати від Валерика. Та де там! Вова неповороткий, а Валерик найпрудкіший у дворі. Він вмить наздогнав Вову. Зараз уже Вова став мисливцем і може схопити Валерика — вони зовсім близько один біля одного.

— Тікай, Валерику, тікай! — кричить Наталка.

Валерик кинувся до ближньої хатки, а звідти вискочила Світлана і побігла чомусь прямо до Вови. Не збагнула, що

знову стала зайцем і що її можуть зловити.

Багато разів мінялися мисливці і зайці, аж поки як слід вивчили цю гру.

Гра сподобалася дітям, і вони часто граються в «заячу хатку».

Єва П'ЯТИГОРСЬКА

Малюнки Т. КОЖЕКОВОЇ

Олександр МАЗУР   Малюнки Г. ТУЛЬЧЕВСЬКОЇ

ЯК ЗАХИЩАЛИСЬ ВОРОНИ

У нашому дворі, на високих акаціях, зграя ворон звила собі гнізда. А під акаціями була будка цуцика Забіяки. Скоро у гніздах вивелися воронята. Старі ворони від світання і до смеркання носили своїм дітям черв'яків, комах, жучків та іншу поживність. І кожен раз, коли старі ворони приносили їжу, вони голосно кликали воронят. А ті од радості теж щосили каркали. І тоді здіймався такий галас, що було чути аж у п'ятому дворі.

Цей крик дуже не подобався цуцикові Забіяці. Тільки-но він, бува, задрімає собі на сонечку

чи так приляже одпочити, як тут, то в однім, то в другім гнізді, починається: «Каррр! Карр!» І так весь день! Забіяка терпить, терпить, а далі як кинеться до дерев. Зіпреться передніми лапами на стовбур, задере догори голову і щосили давай гавкати. Та так злиться, що ладен поїсти всіх ворон з воронятами. Але, звичайно, з цього нічого не виходило. Бо ворони сиділи високо, а Забіяка — не кіт, на дерево вилізти не годен.

Та одного разу Забіяка мало не помстився на воронятах. Збиралася гроза. З-за обрію зловісно насували синьо-сизі хмари. Вони росли, ближчали. У дворі стало темно, наче повечоріло.

Всі ворони злетілися до своїх гнізд. Мами-ворони сіли на гнізда і прикрили собою дітей-воронят. А батьки-ворони сіли на гілки недалеко од своїх гнізд. І всі принишкли та з острахом поглядали вбік грози. Всюди стало так тихо, що жоден листочок на дереві не шеберхне. Лише в хмарах все ревло і клекотало. І раптом знялася буря. Блиснула над акаціями блискавка. Вдарив оглушливий грім, і полився дощ. Він усе припускав, припускав і перейшов у зливу.

Вітер свистів у дротах, тарабанив по бляшаних дахах, рвав листя, ламав гілляки. І так мотав акаціями, що одне гніздо не втрималося і розвалилося. Стара ворона з переляку зірвалася на крила, а воронята, невміло махаючи крильми, попадали в калюжу. Все це сталося так зненацька, що старі ворони навіть не помітили, куди упали діти, і почали їх кликати. Воронята теж кричали, але з-за пелени дощу та шуму вітру важко було вгадати, де вони.

Зате Забіяка зразу запримітив воронят. Він од зловтіхи аж затрусився та загарчав і прожогом кинувся до них. «От, мовляв, зараз я вам, горластим нахабам, покажу! Зараз з вас лише пір'я залишиться в тім болоті!» Та тільки Забіяка наблизився до воронят і роззявив пащеку, щоб вхопити одне з них, як вони, не тямлячи себе, закричали на все горло: «Карррр!!!»

Тепер на їх лемент кинулися не лише батьки, а й сусіди-ворони. Їх летіло дві, три, п'ять, десять і з кожною миттю ставало більше. Далі вже годі було лічити. Над Забіякою утворився величезний клубок літаючих ворон. Вони страшенно кричали, били його крилами, дряпали пазурями, клювали та скубли до крові, аж шерсть летіла на всі боки.

Забіяка скавучав, оборонявся, падав і знову вставав. Він уже радий був утекти, та з-за вороничої зграї не бачив, куди бігти.

На гвалт вискочив з дому господар і насилу одборонив цуцика од ворон. Переляканий, весь у багні, з вискубаною шерстю, Забіяка жалісно скавучав і ледве плентався за господарем. Потім він забився у найдальший куток будки і давай зализувати синяки.

А ворони-батьки зібрали своїх дітей на горбочок, за стовбур акації, де не так дошкуляла негода, і накрили їх своїми крилами.

Коли розвіялися хмари і виглянуло сонце, мати-ворона, манячи дітей, повела їх у бур'яни. І весь час вона стиха щось їм воркотіла. Мабуть, повчала, щоб завжди були дружними. І тоді жоден ворог не буде страшний.

А батько-ворон, супроводжуючи свою сім'ю, перелітав з гілки на гілку і пильно позирав на всі боки, охороняючи од небезпеки.

Олекса ЮЩЕНКО

БІЛЯ СТЕПОВОЇ КРИНИЦІ

Є в степу у нас криниця,
Щоб усі могли напиться.

Дар найбільший у жнива —
Це криниця степова.

Спека втоми придає,
Перепел тривогу б'є:
«Пить підем, та підем пить!..»
Сонцем спалена блакить.

І ромашка при дорозі
Похилилася в тривозі.

Спрага мучить. Сил нема
Вже терпіть... Але дарма:
Я водиці спершу дам
Тій ромашці,
Потім пташці,
А нап'юсь останнім сам!

«На невідомій планеті». Віра ЛУК'ЯЩЕНКО, с. Чкалово Кокчетавської області.

«Лісник». Петро ЗАВАДСЬКИЙ, с. Новики Тернопільської області.

МАЛЮНКИ НАШИХ ЧИТАЧІВ

«Літо». Валя ВОЗЖАЄВА, м. Білорецьк.

«Піонерський табір». Ліда КОГОТЮК, ст. Котюжани Вінницької області.

«Сліди на кордоні». Сергій АДАРЧЕНКО м. Степногорськ.

Індекс 74022 Обкладинка Є. Звездова. Макет А. Паливоди.

РЕДКОЛЕГІЯ: Т. І. Волгіна, К. К. Гриб, В. М. Григор'єв, Н. Л. Забіла, О. Д. Іваненко, О. І. Пархоменко, М. А. Пригара, М. Ф. Сингаївський, Б. Й. Чалий (головний редактор), **Ю. П. Чеповецький.**
Відповідальний секретар **І. В. Лимонова.**
Художній редактор **М. С. Пшінка.** Технічний редактор **Г. О. Машуренко.** Коректор **І. С. Завістовська.**

Здано до набору 5. VI. 1969 р. Підписано до друку 27. VI. 1969 р. Формат паперу 60 × 90¹/₈. Фіз. друк. арк. 3. Умовно-друк. арк. 3. Обліково-видавн. арк. 3,59. Тираж 558.000. Зам. 02854. Рік видання сорок другий. Виходить раз на місяць.
Рукописи не повертаються. «Барвинок» на украинском языке.

Видавництво ЦК ЛКСМУ «Молодь». Адреса редакції: Київ, Пушкінська, 28. Тел. 25-01-75, 24-13-97. Ціна 10 коп.

Видавництво і комбінат друку «Радянська Україна». Київ-47, Брест-Литовський проспект, 94.